

การป้องกันความเสี่ยงทางการเงินของสถานประกอบการ ในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

นภาพร นิลารณกุล¹ ธัญวรัตน์ สุวรรณะ² กรรณิกา ศรีบุญเรือง³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสถานประกอบการ ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเพื่อใช้ในการป้องกันความเสี่ยง ปัจจัยความน่าเชื่อถือของคู่ค้า และแนวความคิดการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความรู้ความเข้าใจต่อการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางการเงินกับแนวความคิดการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน และยังศึกษาผลกระทบของปัจจัยความน่าเชื่อถือของคู่ค้าที่มีต่อการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางการเงินของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยประชากรเป็นสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่ต้องมีธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 แห่ง โดยการแจกแบบตามสะดวก ในปี 2559 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุประมาณ 31 - 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบัญชี และเป็นพนักงานฝ่ายบัญชีและการเงิน ขณะที่สถานประกอบการโดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและดำเนินงานมาไม่น้อยกว่า 10 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อปีประมาณ 101 - 500 ล้านบาท และไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยส่วนใหญ่นำเข้าสินค้าและใช้สกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ การกู้ยืมเงินจากต่างประเทศมักจะเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัว ความนิยมในการป้องกันความเสี่ยงโดยการใช้สัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีสูงถึงอัตราร้อยละ 96 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยจนถึงปานกลาง และไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับแนวความคิดการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน ด้านความน่าเชื่อถือของคู่ค้า พบว่าให้ความสำคัญต่อฐานะทางการเงินของคู่ค้ามากที่สุด และความคิดเห็นการใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงินจะให้ความสำคัญเรื่องอัตราค่าธรรมเนียมมากที่สุด ด้านปัจจัยความเชื่อมั่นของคู่ค้าพบว่าฐานะทางการเงินของคู่ค้าและความสัมพันธ์กับคู่ค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ: การป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน; ความเสี่ยงทางการเงิน; อนุพันธ์ทางการเงิน

¹⁻³ สาขาการบัญชีและการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
39 ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี, ประเทศไทย
อีเมล: wasanasin@rmutt.ac.th

Financial Hedging of Firms in the Industrial Estate of Thailand

Napaporn Nilapornkul¹ Thanwarat Suwanna² Kannika Sribunruang³

Abstract

The major aims of this study are to study individual factors, firm factors, the understanding of financial tools for financial hedging, creditworthiness of counter parties and the usage of financial tools for financial hedging. Additionally, the research studies the relationship between the understanding in financial hedging tools and the usage of financial hedging. The study also investigated the impact of counter parties' creditworthiness on the use of financial hedging instruments of the industrial estates of Thailand.

This research conducts in term of quantitative approach. Populations are the companies in the Industrial Estate of Thailand, which have international transactions. Data collection employed 400 questionnaires for the sample group in 2016 by using convenience sampling. Collected data were analyzed in term of descriptive statistics, Pearson' correlation and multiple regression models.

The major findings found that most of the respondents were female accountants, aged from 31 to 40 years old with master degree in accounting. Most firms are in the industrial sector and have operated not less than 10 years with an average annual income of approximately 101- 500 million baht. The firms are unlisted on the Stock Exchange of Thailand. Most of them import goods in US dollars. Most of the interest rate of foreign loans are floating rates. Forward contracts were employed in the percentage of 96. Most of the respondents had low – moderate level of the knowledge about financial instruments for financial hedging, and there was no statistical relationship. The concept of using financial instruments to hedge the financial risks. In regard to the creditworthiness of the counter parties, the financial position of the partners is the most important. The use of financial hedging instruments concerned fee rates as the first priority. In regard to creditworthiness of business parties, the financial position and the relationship with the counterparty were positively related with the use of financial hedging at the 0.01 significance level

Keywords: Financial Hedging; Financial risk; Financial derivative

¹⁻³ Department of Accounting and Finance, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

39 Rangsit-Nakhon Nayok Road., Khong 6 Sub-district, Thanyaburi District, Pathum Thani Province, Thailand

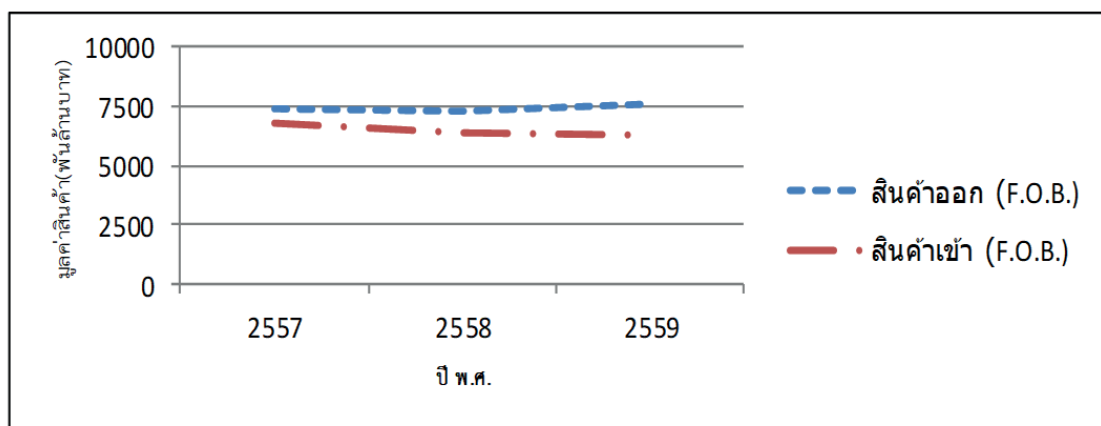
E-mail: wasanasin@rmutt.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีประสบการณ์จากวิกฤตทางการเงินในปี 2540 สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ครั้งนี้ คือการประกาศลดค่าเงินบาทในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2540 โดยปราศจากการป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ทำให้ประเทศไทยเผชิญกับความหายนะทางการเงิน (Financial Disaster) อย่างที่ไม่คาดคิดมาก่อน โดยเฉพาะธุรกิจการเงินของไทยที่ต้องประสบปัญหาทางการเงินอย่างหนักจนต้องมีการปฏิรูปสถาบันการเงินครั้งใหญ่ในประเทศ สำหรับภาคอุตสาหกรรมของประเทศก็ได้รับผลกระทบเช่นกันโดยเฉพาะภาคธุรกิจการนำเข้าที่ทำให้ต้นทุนสินค้าสูงขึ้น แต่เมื่อผ่านพ้นบทเรียนจากวิกฤตการณ์การเงินครั้งนั้น รัฐบาลได้ฟื้นฟูและพัฒนาในทุกภาคส่วนและสามารถก้าวเข้าสู่

โลกธุรกิจที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่องทัดเทียมกับนานาประเทศในภูมิภาคเอเชียโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม

ขณะเดียวกันรัฐบาลยังมีนโยบายการส่งเสริมการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมไทยโดยมีการจัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่หลักในการพัฒนาและจัดเตรียมพื้นที่สำหรับการจัดตั้งสถานประกอบการของภาคอุตสาหกรรมให้อยู่รวมกันอย่างมีระเบียบภายใต้การจัดการที่เป็นระบบซึ่งกระจายในหลายภูมิภาค และในหลายจังหวัด ปัจจุบันมีทั้งหมดประมาณ 58 แห่ง เพื่อรองรับการเพิ่มผลผลิตที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นหลังเปิดเสรีอาเซียน ในปี 2558 ซึ่งส่งผลกระทบต่อส่งออกและนำเข้าของประเทศไทยสะท้อนจากข้อมูลทางสถิติ Bank of Thailand (2017) ดังภาพ 1 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระหว่างปี 2557 – 2559 ประเทศไทยมีการส่งสินค้าออกมากกว่าการนำเข้าสินค้าปริมาณการส่งออกค่อนข้างคงที่ ขณะที่การนำเข้ามีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน

ภาพ 1 มูลค่าสินค้านำเข้าและส่งออก ระหว่างปี 2557 – 2559 (หน่วย: พันล้านบาท)

บริษัทส่วนใหญ่ที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมมักเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ในเขตอุตสาหกรรมส่งออกที่มีการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก และทั้งมีการนำเข้าวัตถุดิบ

จากต่างประเทศ ธุรกิจเหล่านี้มีความจำเป็นที่ต้องทำธุรกรรมการซื้อขายโดยใช้สกุลเงินตราต่างประเทศ รวมถึงบางครั้งต้องมีการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ

การลงทุนจากต่างประเทศ การทำธุรกรรมเหล่านี้ มักจะได้รับผลกระทบจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และอัตราดอกเบี้ยที่ขึ้นลงตามนโยบายการเงินของประเทศและประเทศคู่ค้า ทำให้บริษัทเหล่านั้นต้องแบกรับความเสี่ยงทางการเงิน หน้าที่ของผู้บริหารทางการเงินต้องหาวิธีในการป้องกันความเสี่ยงเพื่อลดภาระการขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงของผู้บริหารของสถานประกอบการที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ยังรวมถึงการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่ช่วยผู้บริหารทางการเงินในการป้องกันความเสี่ยงทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละสถานประกอบการ และเพื่อสร้างความแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ผู้วิจัยจึงเพิ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของคู่ค้า (Counter Parties' Creditworthiness) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจของธุรกิจที่มีธุรกรรมทางการค้ากับต่างประเทศ นักวิจัยจึงเลือกมาเพื่อศึกษาผลกระทบต่อการเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงและทั้งยังไม่ค้นพบในงานวิจัยอื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสถานประกอบการของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงกับแนวคิดการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยความน่าเชื่อถือของคู่ค้า และแนวคิดการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อการป้องกัน

ความเสี่ยงทางการเงินของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

4. เพื่อศึกษาปัจจัยความน่าเชื่อถือของคู่ค้าที่มีผลต่อการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

นิยามศัพท์

ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากการให้กู้ยืมและการกู้ยืมจากต่างประเทศ

ความน่าเชื่อถือของคู่ค้า (Counter Parties' Creditworthiness) หมายถึง ความไว้วางใจ การเชื่อใจต่อคู่ค้าที่ทำธุรกรรมทางการค้าต่อกัน

ตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (Financial Derivatives) หมายถึง สัญญาทางการเงิน และตราสารทางการเงินที่ถูกพัฒนาเพื่อใช้ในการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาหรือตัวแปร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่ใช้การแจกแบบสอบถามที่ต้องครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สาขาวิชาที่จบ ตำแหน่งงาน อายุการทำงาน และตำแหน่งงานที่มีอำนาจตัดสินใจ
2. ปัจจัยด้านสถานประกอบการ ประกอบด้วย ประเภทของสถานประกอบการ ระยะเวลาการดำเนินงาน การจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รายได้เฉลี่ยต่อปี จำนวนพนักงาน ธุรกรรมการค้าที่เกี่ยวข้องกับเงินตราต่างประเทศ สกุลเงินที่ใช้ ประเภทของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และเครื่องมือที่ใช้เพื่อ

ป้องกันความเสี่ยง

3. ปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความน่าเชื่อถือของคู่ค้า ในด้านฐานะทางการเงิน ความสัมพันธ์กับคู่ค้า และพฤติกรรมของคู่ค้า

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง ประกอบด้วย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียม และการให้บริการของสถาบันการเงิน

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ สถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมต่างประเทศ

ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในภาคกลาง และภาคตะวันออกซึ่งมีจำนวนสถานประกอบการมากที่สุด และมีการทำธุรกรรมกับต่างประเทศ

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาดังแต่ปี 2558 – 2559

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาทราบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเพื่อการป้องกันความเสี่ยงทางการเงินของผู้ที่ทำหน้าที่ในสถานประกอบการที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้เกิดความเข้าใจให้มากขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจให้มากขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ สถานศึกษายังสามารถ

จัดการอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ขององค์กรธุรกิจให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงให้มากขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ของเจ้าหน้าที่ขององค์กรธุรกิจให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและทันต่อปัจจุบัน

ภาครัฐ

ภาครัฐสามารถนำผลการวิจัยนี้มาใช้ในการปรับปรุงระบบทางการเงิน ในส่วนของการทำสัญญาซื้อขายอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Forward Contract) ที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์ในการกำกับเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมที่เกิดขึ้น รวมทั้งยังสามารถนำผลที่ได้ไปปรับปรุงด้านตลาดซื้อขายล่วงหน้าในรูปของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Future Contract) เพื่อให้การซื้อขายสกุลเงินต่างประเทศมีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อพัฒนาของตลาดซื้อขายล่วงหน้าให้ทันกับตลาดซื้อขายล่วงหน้าของประเทศที่พัฒนาแล้ว

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง ความผันผวนหรือความไม่แน่นอนของปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อธุรกิจสามารถจำแนกได้หลายประเภท ทั้งนี้งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาเฉพาะความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) ซึ่งหมายถึงความเสี่ยงที่เป็นผลมาจากการจัดหาเงินทุนโดยใช้หนี้สินซึ่งมีผลต่อโอกาสที่ธุรกิจไม่สามารถจ่ายชำระดอกเบี้ย และคืนเงินต้นตามเงื่อนไขที่ตกลง บางครั้งเรียกว่า ความเสี่ยงของการผิดนัดชำระหนี้ (Default Risk) หรือ ความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk)

ปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างประเทศพัฒนาให้การรับส่งข้อมูลรวดเร็วมากขึ้น การทำสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการระหว่างประเทศย่อมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน แต่กิจการย่อมต้องเผชิญหน้ากับความเสี่ยงทางการเงินเพิ่มขึ้นจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเช่นกัน ความเสี่ยงของธุรกรรมทางการเงินมักเกิดขึ้นจากธุรกรรม

4 ประการ ได้แก่ 1) การซื้อ/ขายสินค้าหรือบริการ ในสกุลเงินตราต่างประเทศได้การใช้เครดิตการค้า 2) การกู้ยืมเงินหรือการชำระเงินโดยใช้สกุลเงินตราต่างประเทศ 3) การได้มาของสินทรัพย์หรือการจำหน่ายสินทรัพย์โดยใช้สกุลเงินตราต่างประเทศ และ 4) การใช้เงินทุนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับเงินตราต่างประเทศ การเปิดรับความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศ เป็น 3 ประเภท (Allayannis & Ofek, 2001) ได้แก่

1. การเปิดรับความเสี่ยงจากธุรกรรมการค้า (Transaction Exposure) ความเสี่ยงจากธุรกรรมการค้าเกิดจากการที่กิจการได้ทำธุรกรรมการค้า

2. การเปิดรับความเสี่ยงจากการดำเนินงาน (Operating Exposure) เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการทั้งด้านรับและจ่ายจากการดำเนินงาน

3. การเปิดรับความเสี่ยงจากการแปลงค่าในงบการเงิน (Translation Exposure) เป็นความเสี่ยงที่บริษัทแม่ที่มีบริษัทย่อยในต่างประเทศต้องแปลงสกุลเงินของบริษัทย่อยให้เป็นเงินตราสกุลเดียวกับบริษัทแม่

แนวคิดบริหารความเสี่ยงโดยใช้เครื่องมือทางการเงิน

ปัจจุบันตลาดเงินตราต่างประเทศ ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อรองรับการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสกุลต่างๆ ของธุรกิจนำเข้า และส่งออกทั้งในฐานะผู้รับและผู้จ่ายเงิน แต่ขณะเดียวกันอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความผันผวนตามอุปสงค์และอุปทานของสกุลเงินต่างๆ ขณะที่ตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (Financial Derivatives) ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อป้องกันความเสี่ยง (Hedging) ของความผันผวนของราคาสินทรัพย์เหล่านั้น รูปแบบตราสารอนุพันธ์ทางการเงินหลักๆ มี 4 ประเภท ดังนี้

1. สัญญาแลกเปลี่ยน หรือ สัญญาสวอป (Swap) เป็นสัญญาทางการเงินที่เป็นข้อตกลงระหว่างกลุ่ม

บุคคลตั้งแต่ 2 ฝ่ายที่ต้องการแลกเปลี่ยนบางสิ่งต่อกัน ในสัดส่วนและระยะเวลาที่ระบุไว้ เช่น สัญญาสวอปเงินตราต่างประเทศ (Currency swap) เป็นสัญญาแลกเปลี่ยนเงินสกุลหนึ่งกับอีกสกุลหนึ่งที่อ้างอิง เป็นต้น

2. ฟอว์เวิร์ด (Forward) เป็นสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยมีข้อตกลงในการซื้อขายสินทรัพย์อ้างอิง (Underlying assets) ในเวลาปัจจุบัน จ่ายชำระตามราคาที่กำหนด (Forward rate) โดยส่งมอบสินทรัพย์ในอนาคต

3. ฟิวเจอร์ส (Futures) เป็นสัญญาซื้อขายสินทรัพย์อ้างอิงล่วงหน้าคล้ายกับสัญญาฟอว์เวิร์ด แต่แตกต่างกันที่สัญญาฟิวเจอร์มีการซื้อขายผ่านตลาดอนุพันธ์ที่มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการที่เรียกว่า ตลาดฟิวเจอร์ (Future Market) ซึ่งมีหน่วยงานภายใต้การดูแลของหน่วยงานของรัฐ คู่สัญญาจะมีพันธะตามที่ตกลงเมื่อครบกำหนดสัญญานั้นเสมอ สำหรับประเทศไทยมีการซื้อขายในตลาดฟิวเจอร์แห่งประเทศไทย แต่มีเพียงแค่สกุลเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาเท่านั้น (Thailand Future Exchange: (TFEX), 2016)

4. ออปชั่น (Options) เป็นสัญญาทางการเงินที่ให้สิทธิผู้ถือในการซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิง ในจำนวนราคาตามสิทธิ (Strike Price หรือ Exercise Price) และเวลาที่กำหนด (Exercise Date หรือ Expiration Date) การใช้สิทธิขึ้นกับความพอใจของผู้ถือสิทธิซึ่งต่างจากสัญญาฟิวเจอร์ ออปชั่นแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้ 1) สิทธิในการซื้อสินทรัพย์อ้างอิง เรียกว่า Call Options เป็นการให้สิทธิผู้ถือในการซื้อสินทรัพย์อ้างอิง ในจำนวน ราคา และระยะเวลาที่กำหนด สะท้อนถึงจำนวนเงินจ่ายซื้อที่สูงที่สุดที่ผู้ซื้อยอมจ่ายซื้อสินทรัพย์อ้างอิงนั้น 2) สิทธิในการขายสินทรัพย์อ้างอิง เรียกว่า Put Options เป็นการให้สิทธิผู้ถือในการขายสินทรัพย์อ้างอิงในจำนวน ราคา และระยะเวลาที่กำหนดสะท้อนถึงจำนวนเงินรับต่ำที่สุดที่ผู้ซื้อสิทธินั้นจะได้รับจากการขายสินทรัพย์อ้างอิงนั้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงจำแนกได้ 5 ด้าน ได้แก่

1. อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นผลจากความผันผวนของมูลค่าเงินสกุลหนึ่งเมื่อเทียบกับสกุลหนึ่งอื่นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน Bank of Thailand (2016) สาเหตุมาจากปัจจัย 5 ประการ ได้แก่ (1) ความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยในประเทศกับต่างประเทศ (2) ความแตกต่างของเงินเฟ้อระหว่างประเทศคู่สัญญาธุรกรรม (3) อัตราการค้า วัตถุประสงค์อัตราส่วนระหว่างราคาสินค้าส่งออกและสินค้านำเข้า (4) ประสิทธิภาพการผลิต และอุปสงค์ต่อสินค้า และ (5) เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงอื่น เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เป็นต้น

2. อัตราดอกเบี้ย เป็นปัจจัยทางเลือกของการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศซึ่งความผันผวนตามภาวะเศรษฐกิจโลก

3. ค่าธรรมเนียม เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง

4. การให้บริการของสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะ ความเป็นกันเอง มาตรฐานการให้บริการลูกค้า ค่าธรรมเนียม ความสะดวกสบายและระยะเวลาในการดำเนินการ เป็นต้น

5. ความน่าเชื่อถือของคู่ค้า (Counter parties' Creditworthiness) เป็นปัจจัยสำคัญหลักอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อความเสี่ยงที่ธุรกิจต้องเผชิญ ได้แก่ ฐานะทางการเงินของคู่ค้า ระยะเวลาของความสัมพันธ์ทางการค้า พฤติกรรมของการชำระเงินหรือการส่งมอบสินค้า ซึ่งสามารถสะท้อนโอกาสของการผิดนัดชำระเงิน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยที่เกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยงทางการ

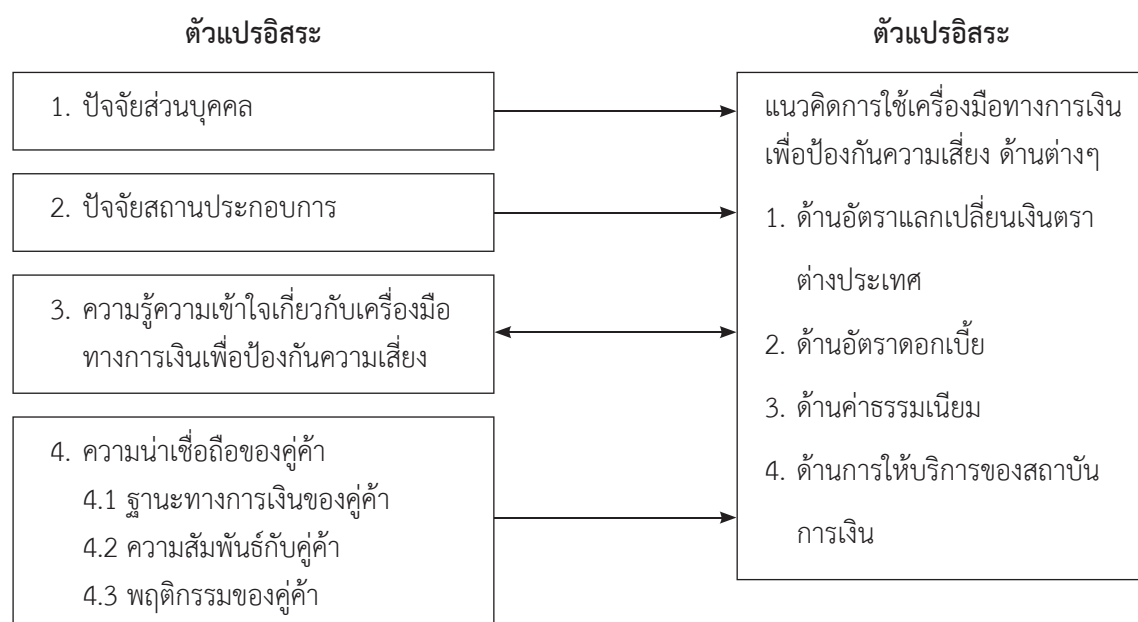
เงินนั้นได้ถูกจัดทำอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สำหรับนักวิจัยชาวไทย เช่น Sirakit, Petcharat & Paopan (2016) พบว่าความสำคัญของการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีผลต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มของกิจการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ขณะที่ Siriwat (2014) ศึกษาเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงผู้บริหารในสวนอุตสาหกรรมบางกะดี พบว่า เครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงมากที่สุดคือสัญญาซื้อขายอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าถัดมาเป็นสัญญาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ส่วนนักวิจัยต่างประเทศ เช่น Marshall (2000) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจในการศึกษาการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และในภูมิภาคเอเชีย พบว่าความแตกต่างในภูมิภาคมีอิทธิพลต่อแนวทางในการป้องกันความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างมากต่อการจัดการความเสี่ยงด้านการธุรกรรมจากการดำเนินงาน ขณะที่ประเทศในแถบตะวันตกนิยมการป้องกันความเสี่ยงโดยการใช้เครื่องมือภายใน (Internal Method) เช่น การใช้รายการสุทธิ (Netting) การจับคู่ (Matching) เป็นต้น ส่วนเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงในทุกภูมิภาคนิยมใช้สัญญาซื้อขายอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า รองลงมาเป็นสัญญาสิทธิ และสัญญาแลกเปลี่ยนตามลำดับ ขณะที่ Bulatovic (2011) ศึกษาการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงในประเทศเซอร์เบีย พบว่า ความแตกต่างของรายได้เฉลี่ยมีอิทธิพลต่อการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10 และระดับการศึกษาของผู้บริหารทางการเงินมีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 Bartram, Brown and Fehle (2009) ศึกษาถึงแรงจูงใจที่สถานประกอบการต้องการใช้เครื่องมือ

ป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน พบว่าบริษัทส่วนใหญ่ ใช้อุปกรณ์ทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมากที่สุด เมื่อมีการศึกษาโดยใช้สมการถดถอยพบว่าคุณพบว่า ขนาดของกิจการ และปัจจัยเงินปันผลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้อุปกรณ์ทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงทั้งด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราดอกเบี้ย และสินค้าอุปโภคบริโภคอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ .01 ขณะที่อัตราสภาพคล่องมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการใช้อุปกรณ์ทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงเฉพาะด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และอัตราดอกเบี้ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรม สามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 2

ภาพ 2 กรอบงานวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อการใช้อุปกรณ์ทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง
2. ปัจจัยสถานประกอบการมีความสัมพันธ์ต่อการใช้อุปกรณ์ทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง
3. ความรู้ความเข้าใจของเครื่องมือทางการเงินเพื่อการป้องกันความเสี่ยงมีความสัมพันธ์ต่อการใช้อุปกรณ์ทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง

เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง

4. ความน่าเชื่อถือของคู่ค้ามีผลต่อการใช้อุปกรณ์ทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง

ระเบียบวิธีวิจัย

กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือสถานประกอบการที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจำนวนตามภูมิภาคดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1

จำนวนบริษัทและโรงงานในแต่ละภูมิภาค (นิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2560)

ภูมิภาค	จำนวนบริษัทและโรงงาน	สัดส่วน (%)
ภาคเหนือ	196	4.28
ภาคกลาง และภาคตะวันออก	4,358	95.22
ภาคใต้	23	0.50
รวม	4,577	100.00

การวิจัยครั้งนี้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้พื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก ด้วยเหตุผลสองประการ คือ 1) มีจำนวนสถานประกอบการสูงถึงร้อยละ 95.22 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งหมดในนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศ และ 2) มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมต่อการค้าระหว่างประเทศมากกว่าภูมิภาค เช่น ท่าเรือเพื่อการขนส่ง สนามบิน และการสนับสนุนจากภาครัฐในการสร้างเส้นทางเพื่อการขนส่งสินค้า ซึ่งการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีนี้จะสามารถเป็นตัวแทนของประชากรที่ดีได้ นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายทั้งเรื่องงบประมาณและเวลาในการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นการจัดเก็บข้อมูลจะเป็นแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากมีการทราบประชากรอย่างชัดเจนจึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ 354 แต่เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 400

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปลายปิด ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุการทำงาน และตำแหน่งงานที่มีอำนาจตัดสินใจ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานประกอบการเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด ประกอบด้วย ประเภทของโรงงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รายได้เฉลี่ยของบริษัท และจำนวนพนักงานทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีคำถามที่ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้อง สกุลเงินตราต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รูปแบบอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระหว่างประเทศ และเครื่องมือทางการเงินที่ใช้เพื่อป้องกันความเสี่ยง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามถูกผิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความน่าเชื่อถือของคู่ค้า โดยแยกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ฐานะทางการเงินของคู่ค้า ความสัมพันธ์กับคู่ค้า และ พฤติกรรมของคู่ค้า โดยกำหนดระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ แบบ Likert Scale ได้แก่ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ด้านอัตราดอกเบี้ย ด้านอัตราค่าธรรมเนียม และด้านการให้บริการของสถาบันการเงิน โดยกำหนดระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ แบบ Likert Scale ได้แก่ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย

และน้อยที่สุด

ผู้วิจัยทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยคำนวณ Cronbach'Alpha ได้ค่าที่ 0.891 จากการทดสอบจำนวน 30 ตัวอย่าง สะท้อนว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสามารถนำไปใช้ได้จริง

การเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจ จำนวน 400 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่เลือกแบบตามสะดวก และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่เกิดจากการศึกษาจากหลักฐาน บทความ งานวิจัย เว็บไซต์หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

- สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เป็นสถิติที่ใช้ในการสรุปบรรยายซึ่งค่าสถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าความถี่ (Frequencies)

- สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 1 ความรู้ความเข้าใจของเครื่องมือทางการเงินเพื่อการป้องกันความเสี่ยงมีความสัมพันธ์ต่อการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงโดยการใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สันคอลลิเรชัน (Pearson's Correlation)

สมมติฐานที่ 2 ความน่าเชื่อถือของคู่ค้ามีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงโดยการใช้สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. สถิติพรรณนา การแสดงผลการวิเคราะห์จำแนกตามหัวข้อ และแสดงค่าอัตราร้อยละแต่ละปัจจัย ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 2

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล

สัดส่วนที่มากที่สุด		
1. เพศ	หญิง	68.5%
2. อายุ	ระหว่าง 31 – 40 ปี	56.0%
3. การศึกษา	ปริญญาโท	68.0%
4. สาขาวิชาที่จบ	บัญชี	34.3%
5. ตำแหน่งงาน	พนักงานฝ่ายบัญชีและการเงิน	39.0%
6. อายุการทำงาน	ระหว่าง 11 – 20 ปี	35.0%
7. ตำแหน่งงานที่มีอำนาจการตัดสินใจป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน	ผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงิน	68.0%

การวิเคราะห์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ตำแหน่งงานโดยส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งพนักงานฝ่ายบัญชีและการเงิน อายุของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบจากสาขาบัญชี เมื่อพิจารณา

ถึงอำนาจการตัดสินใจในการป้องกันความเสี่ยงทางการเงินแล้วไม่น่าแปลกใจที่ตำแหน่งที่รับผิดชอบเป็นผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงิน

2. ปัจจัยส่วนของสถานประกอบการ แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 3

ตาราง 3

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนของสถานประกอบการ

สัดส่วนที่มากที่สุด		
1. ประเภทสถานประกอบการ	อุตสาหกรรมเกี่ยวกับชิ้นส่วนและอุปกรณ์	34%
2. ระยะเวลาการดำเนินงาน	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี	38.3%
3. การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์	ไม่จดทะเบียน	88.0%
4. รายได้เฉลี่ยต่อปี	101-500 ล้านบาท	34.0%
5. จำนวนพนักงานทั้งหมด	301-600 คน	47.5%
6. ธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้องกับเงินตราต่างประเทศ	นำเข้าอย่างเดียว	38.0%
7. สกุลเงินตราต่างประเทศที่ใช้ธุรกรรม	ดอลลาร์สหรัฐ	67.88%
8. ประเภทของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้	ลอยตัว	55.56%
9. เครื่องมือที่ใช้เพื่อป้องกันความเสี่ยง	สัญญาซื้อขายอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า	96.0%

ผลการวิเคราะห์พบว่าสถานประกอบการส่วนใหญ่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ดำเนินงานมานานน้อยกว่า 10 ปี และไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รายได้เฉลี่ยต่อปีของสถานประกอบการโดยส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 101 - 500 ล้านบาท ซึ่งจัดเป็นสถานประกอบการขนาดกลางที่มีจำนวนพนักงานระหว่าง 301 - 600 คน โดยส่วนใหญ่เป็นธุรกิจนำเข้าอย่าง

เดียว สกุลเงินที่ใช้เป็นสกุลเงินคือ ดอลลาร์สหรัฐ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นอัตราลอยตัว ความนิยมในการป้องกันความเสี่ยงโดยการใช้สัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีสูงถึงอัตราร้อยละ 96

3. การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน แสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4

สรุปผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน

ระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจ	ร้อยละ
มาก (ตอบถูกร้อยละ 80 เป็นต้นไป)	20.5
ปานกลาง (ตอบถูกร้อยละ 60 -79)	47.0
น้อย (ตอบถูกต่ำกว่าร้อยละ 60)	32.5
รวม	100.0

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 32.5) จนถึงปานกลาง (ร้อยละ 47.0)

4. การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของคู่ค้า แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 5

ตาราง 5

สรุปผลการประเมินความน่าเชื่อถือของคู่ค้า

ด้าน	เฉลี่ยรวม	อันดับ
1. ฐานะทางการเงินของคู่ค้า	3.91	1
2. ความสัมพันธ์กับคู่ค้า	3.20	2
3. พฤติกรรมของคู่ค้า	2.98	3

ผลการวิจัยพบว่าการประเมินความน่าเชื่อถือของคู่ค้า ด้านฐานะทางการเงินมีค่าเฉลี่ยรวมที่สูงที่สุด 3.91 ส่วนความสัมพันธ์กับคู่ค้ามีค่าเฉลี่ยรวม 3.20 ขณะที่

พฤติกรรมของคู่ค้าได้รับความสนใจน้อยที่สุดที่ 2.98

5. การวิเคราะห์ความคิดเห็นการใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงินโดยแสดงผลในตาราง 6

ตาราง 6

สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นการใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน

ด้าน	เฉลี่ยรวม	อันดับ
1. อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	3.36	4
2. อัตราดอกเบี้ย	3.88	2
3. อัตราค่าธรรมเนียม	3.98	1
4. การให้บริการของสถาบันการเงิน	3.79	3

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นการใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงินพบว่าด้านอัตราค่าธรรมเนียมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดที่ 3.98 ขณะที่อัตราดอกเบี้ยที่มีทั้งความผันผวนและความแตกต่างกันในแต่ละประเทศเป็นปัจจัยรองลงมาที่ค่าเฉลี่ย 3.88 ถัดมาเป็นการให้บริการของสถาบันการเงินมีค่าเฉลี่ยที่ 3.79 ส่วนด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพียง 3.36

2. สถิติเชิงอนุมานเพื่อการทดสอบสมมติฐาน
ทั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนตามจำนวนสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.1 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินกับแนวคิดการใช้เครื่องมือทางการเงิน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน คอเลชัน (Pearson's Correlation) ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 7

ตาราง 7

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับแนวทางการใช้เครื่องมือทางการเงิน

Correlation	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน เพื่อป้องกันความเสี่ยง
อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	.017
อัตราดอกเบี้ย	.010
อัตราค่าธรรมเนียม	.042
การให้บริการของสถาบันการเงิน	.006

ผลการวิเคราะห์พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ใดๆที่แสดงผลความสัมพันธ์แบบมีทางนัยสำคัญทางสถิติ

2.2. การทดสอบความน่าเชื่อถือของคู่คำมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ Pearson' Correlation และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8

ค่า Pearson' Correlation ของตัวแปรแต่ละคู่

VIF	Correlation	Usage	BP	RP	FIPART
	Usage	1.00			
1.310	BP	0.29***	1.00		
1.151	RP	0.45***	0.20***	1.00	
1.152	FIPART	0.54***	0.49***	0.34***	1.00

หมายเหตุ: Usage = แนวคิดการเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง, BP = พฤติกรรมของคู่คำ, RP = ความสัมพันธ์กับคู่คำ, Fipart = ฐานะทางการเงินของคู่คำ,

หมายเหตุ *** นัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์พบว่าแนวคิดการเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับคู่คำ พฤติกรรมของคู่คำ และฐานะทางการเงินของคู่คำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และพฤติกรรมของคู่คำมีความสัมพันธ์ต่อความสัมพันธ์กับคู่คำและฐานะทางการเงินของคู่คำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และความสัมพันธ์กับฐานะทางการเงินของคู่คำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวมีค่าต่ำกว่า 10 และความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์ Correlation ต่ำกว่า 0.8 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ (Nilapornkul, Yuttasri & Suaysom, 2016)

สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่เป็นอิสระต่อกันไม่ก่อให้เกิด Multicollinearity

การศึกษาปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของคู่ค้าต่อแนวคิดการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงพบรูปแบบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ของปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของคู่ค้าที่ประกอบด้วย ฐานะการเงินของคู่ค้า และความสัมพันธ์ของคู่ค้า มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อแนวคิดการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง ดังตาราง 9 ดังนี้

ตาราง 9

การวิเคราะห์ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของคู่ค้าต่อแนวคิดการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง

	Usage
K	0.018 (0.656)
Fipart	0.424*** (0.000)
Rp	0.299*** (0.000)
Bp	0.051 (0.259)
R^2	0.392
Adjusted R^2	0.386
F-statistic	63.770***

หมายเหตุ: Usage = แนวคิดการเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง, BP = พฤติกรรมของคู่ค้า, RP = ความสัมพันธ์กับคู่ค้า, Fipart = ฐานะทางการเงินของคู่ค้า, ตัวเลขเอียงหมายถึงค่า P -value

จากตาราง 9 พบว่าค่า F-statistic ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สะท้อนว่าสมการข้างต้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อปัจจัยเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงได้ โดยมีค่าของ R^2 เท่ากับ 39.2% ซึ่งฐานะทางการเงินของคู่ค้ามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานที่ 0.424 ขณะที่ความสัมพันธ์คู่ค้าซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานที่ 0.299 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุค่อนข้างเป็นผู้ใหญ่และจบจากสาขาบัญชี และมีตำแหน่งงานงานโดยส่วนใหญ่เป็นพนักงานฝ่ายบัญชีและการเงินซึ่งเป็นตำแหน่งงานที่ต้องมีความละเอียดและรอบคอบในการทำงานสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Siriwat (2014) และ Bulatovic (2011) ที่ระบุว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงและอยู่ในวัยที่ค่อนข้าง

ข้างเป็นผู้ใหญ่ เมื่อพิจารณาอำนาจการตัดสินใจในการป้องกันความเสี่ยงทางการเงินแล้วไม่น่าแปลกใจที่ตำแหน่งที่รับผิดชอบเป็นผู้จัดการฝ่ายบัญชีและการเงิน ส่วนปัจจัยด้านสถานประกอบการส่วนใหญ่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมที่ดำเนินงานมาไม่น้อยกว่า 10 ปี และไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bulatovic (2011) ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ส่วนใหญ่ยังคงใช้สกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ บริษัทที่มีเงินกู้จากต่างประเทศนั้นอัตราดอกเบี้ยส่วนใหญ่เป็นอัตราลอยตัว ขณะที่ Siriwat (2014) พบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่พบมักเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยทั่วโลกสูงขึ้นเป็นผลมาจากอัตราเงินเฟ้อทั่วโลกมีค่าสูงขึ้นตั้งแต่ปี 2558 – ปัจจุบัน ส่วนเครื่องมือที่นิยมในการป้องกันความเสี่ยงโดยการใช้สัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีสูงถึงอัตราร้อยละ 96 ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Marshall (2000); Kim & Nam (2006) ที่พบว่าสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีการถูกใช้ค่อนข้างมาก ขณะที่งานวิจัยของ Bulatovic (2011) ให้ผลการวิจัยที่แตกต่างพบว่าจำนวนบริษัทในประเทศเซอร์เบียที่ใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงมีเพียง 40.6% ทั้งนี้เพราะว่าสามารถลดความเสี่ยงโดยการทำธุรกรรมทางการค้าและตลาดเงินกับประเทศในกลุ่มยุโรปด้วยกันได้

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเพื่อการป้องกันความเสี่ยงนั้นเมื่อมีการทดสอบสมมติฐานแล้วพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลของการประเมินระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยจนถึงปานกลางเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bulatovic (2011) เมื่อพิจารณารายข้อคำถามพบว่าเรื่องที่ผู้ตอบแบบสอบถามติดมากที่สุดเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัญญาสิทธิ (Options) และ

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการใช้เครื่องมือทางการเงินสะท้อนถึงการขาดความรู้ด้านสัญญาสิทธิ และความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับการนำเครื่องมือทางการเงินไปใช้เพื่อป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน แต่ที่จะละเอียดไม่ได้อีกประเด็นหนึ่งคือความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่น้อยจนถึงปานกลางเท่านั้นซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยก่อนหน้ายังพบว่าเรื่องนี้ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ด้านการประเมินความน่าเชื่อถือของคู่ค้าปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ในการประเมินคู่ค้า ได้แก่ ฐานะทางการเงินของคู่ค้าเพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดจากหนี้สุญรวมทั้งความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในกรณีที่มีการขายสินค้าให้กับลูกค้าต่างประเทศ และความสัมพันธ์กับคู่ค้าว่ามีประวัติของความสัมพันธ์ดีต่อเนืองยาวนานอย่างไรและบ่อยครั้งหรือไม่ยิ่งเพิ่มความน่าเชื่อถือทางการค้ามากขึ้น ขณะที่พฤติกรรมของคู่ค้าได้รับความสนใจน้อยที่สุดที่ 2.98 อาจเป็นเพราะพฤติกรรมทางการค้าที่เป็นมาตรฐานกันอยู่แล้วจึงไม่เป็นเรื่องที่ต้องคาดหวังแต่อย่างใด

การค้นพบที่น่าสนใจของงานวิจัยในครั้งนี้คือความน่าเชื่อถือของคู่ค้าด้านฐานะทางการเงิน และความสัมพันธ์กับคู่ค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อการป้องกันความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานของฐานะทางการเงินของคู่ค้าและค่าความสัมพันธ์กับคู่ค้าที่ 0.424 และ 0.299 ตามลำดับ ผลการวิจัยสอดคล้องกับหลักการ 5 ข้อของการประเมินเครดิต (the Five Cs of Credit)

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. เนื่องจากการวิจัยพบว่าระดับความรู้ความเข้าใจยังอยู่ในระดับน้อยจนถึงปานกลางเท่านั้น ดังนั้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องปรับปรุงช่องทางการให้การศึกษาที่เน้นการให้เห็นถึงความสำคัญของความเสี่ยงและเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง

2. ควรพัฒนาเครื่องมือทางการเงินให้มีความทันสมัยให้มากกว่านี้เพื่อทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สัญญาล่วงหน้า (Future) และ สัญญาสิทธิ (Option) เพื่อให้เกิดความหลากหลายของทางเลือก

3. เนื่องจากความน่าเชื่อถือของคู่ค้าเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยงดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องให้ความรู้เรื่องเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของคู่ค้าแก่

องค์กรธุรกิจด้วยเพื่อให้เกิดการป้องกันความเสี่ยงที่แม่นยำมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอนาคต

1. งานวิจัยครั้งต่อไปควรแยกสถานประกอบการออกเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ชัดเจนเพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงการเลือกใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง

2. งานวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นแบบการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อจะได้นำมาพัฒนาเครื่องมือใหม่ๆ เป็นทางการเพิ่มทางเลือกให้มากขึ้น

Reference

- Allayannis, G., & Ofek, E. (2001) Exchange rate exposure, hedging, and the use of foreign currency derivatives. *Journal of International Money and Finance*, 20(2), 273 – 296.
- Bank of Thailand. (2016). *Foreign exchange rate*. Retrieved from <https://www.bot.or.th/Thai/Statistics/Indicators/Pages/default.aspx> [In Thai]
- Bank of Thailand. (2017). *World Economics Indicators*. Retrieved from <https://www.bot.or.th/Thai/Statistics/Indicators/Pages/default.aspx> [In Thai]
- Bartram M; S, Brown, G, W., & Fehle F, R. (2009). International Evidence on Financial Derivative Uasge. *Financial management, (Spring 2009)*, 185 – 206.
- Bulatovic J. (2011). Application of Method of Financial Risk in Serbian Companies – Survey Sample Company. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 1(2), 54 – 73.
- Hungkit, S., Petcharat, N. & Phopan, N. (2016). The use of heading derivative financial instrument for managing foreign exchange rates risk. *Journal of Management and marketing, Rajamangala University of Technology Thanyabiri*, 3(2), 131 – 145. [In Thai]
- Industrial Estates in Thailand. (2016). *List of companies in Industrial Estates in Thailand*. Retrieved from <http://www.ieat.go.th/en/investment/about-industrial-estates/industrial-estates-in-thailand>. [In Thai]
- Kim S, K., Mathur I., & Nam J. (2006). Is operational hedging a substitute for or a complement to financial hedging? *Journal of Corporate Finance*, 12(1), 834 – 853.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Marshall, A. P. (2000). Foreign exchange risk management in UK, USA and Asia Pacific multinational companies, *Journal of Multinational Financial management*, 10(2), 185 – 211.
- Nilapornkul, N; Yuttasri, J & Suaysom, T. (2016). Risk and Return: Thai Listed Finance and Security Companies Evidence. *International Journal of Applied Computer Technology and Information Systems*, 6(1), 95-100. [In Thai]
- Siriwat, S. (2014). Use of Financial Instrument for Hedging of the executives in Bangkadee Industrial Park. Proceedings of the 4th National Benjamitra Network Conference. Rajapruck University. [In Thai]
- Sirakit, H., Petcharat, N., & Paopan, N. (2016) *The use of heading derivative financial instruments for managing foreign Change rates risk*. *Journal of Management and Marketing Rajamangala University of Technology Thanyaburi*, 3(2), 131-145.
- Thailand Future Exchange. (2016). *TFEX Product*. Retrieved from <http://www.tfex.co.th/th/about/glance.html>. [In Thai]